Europski parlament
2024-2029

USVOJENI TEKSTOVI

P10_TA(2026)0123

Poboljšanje povezanosti, očuvanje kulturne baštine i poticanje lokalne izvrsnosti u europskom turizmu – upravljanje odredištima i rast regionalnog turizma

Rezolucija Europskog parlamenta od 28. travnja 2026. o poboljšanju povezanosti, očuvanju kulturne baštine i poticanju lokalne izvrsnosti u europskom turizmu: upravljanje odredištima i rast regionalnog turizma (2025/2120(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke 174., 195. i 349.,

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1028 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o prikupljanju i razmjeni podataka o uslugama kratkoročnog iznajmljivanja smještaja i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724[1],

– uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2024/2831 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2024. o poboljšanju radnih uvjeta u radu putem platforme[2],

– uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/904 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš[3],

– uzimajući u obzir Odluku (EU) 2023/936 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o Europskoj godini vještina[4],

---

1 SL L, 2024/1028, 29.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1028/oj.
2 SL L, 2024/2831, 11.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj.
3 SL L 155, 12.6.2019., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj.
4 SL L 125, 11.5.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/936/oj.

– uzimajući u obzir Preporuku Komisije (EU) 2025/1021 od 22. svibnja 2025. o siromaštvu u pogledu prijevoza: osiguravanje priuštive, pristupačne i pravedne mobilnosti[5],

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 5. ožujka 2025. naslovljenu „Unija vještina” (COM(2025)0090),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 26. veljače 2025. naslovljenu „Plan za čistu industriju: zajednički plan za konkurentnost i dekarbonizaciju” (COM(2025)0085),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 29. siječnja 2025. naslovljenu „Kompas konkurentnosti za EU” (COM(2025)0030),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 20. srpnja 2023. naslovljenu „Stvaranje zajedničkog europskog podatkovnog prostora za turizam: poticanje razmjene podataka i inovacija u cijelom turističkom ekosustavu” (C(2023)4787),

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 17. svibnja 2021. o novom pristupu za održivo plavo gospodarstvo u EU-u: Preobrazba plavog gospodarstva EU-a za održivu budućnost (COM(2021)0240),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 4. ožujka 2021. naslovljenu „Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava” (COM(2021)0102),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 1. srpnja 2020. naslovljenu „Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost” (COM(2020)0274),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 27. svibnja 2020. naslovljenu „Europa na djelu: popravak i priprema za sljedeću generaciju” (COM(2020)0456) i prateći radni dokument službi Komisije naslovljen „Utvrđivanje potreba oporavka Europe” (SWD(2020)0098),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 20. svibnja 2020. naslovljenu „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.: vraćanje prirode u naše živote” (COM(2020)0380),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 13. svibnja 2020. naslovljenu „Turizam i promet od 2020. nadalje” (COM(2020)0550) te donošenje Paketa za turizam i promet,

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 11. prosinca 2019. naslovljenu „Europski zeleni plan” (COM(2019)0640),

---

5 SL L, 2025/1021, 26.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2025/1021/oj.

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 22. svibnja 2018. naslovljenu „Nova europska agenda za kulturu” (COM(2018)0267),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 24. listopada 2017. naslovljenu „Jače i obnovljeno strateško partnerstvo s najudaljenijim regijama EU-a” (COM(2017)0623),

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 2. lipnja 2016. naslovljenu „Europski program za ekonomiju suradnje” (COM(2016)0356) i Rezoluciju Parlamenta od 15. lipnja 2017. o tome[6],

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 20. veljače 2014. naslovljenu „Europska strategija za veći rast i radna mjesta u obalnom i pomorskom turizmu” (COM(2014)0086) i Radni dokument službi Komisije od 30. ožujka 2017. o nautičkom turizmu (SWD(2017)0126),

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 30. lipnja 2010. pod nazivom „Europa, svjetsko turističko odredište br. 1 – novi politički okvir za turizam u Europi”(COM(2010)0352) i rezoluciju Parlamenta od 27. rujna 2011. o toj temi[7],

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 30. lipnja 2021. naslovljenu „Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a – Do 2040. ostvariti jača, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja” (COM(2021)0345),

– uzimajući u obzir izvješće Komisije od 4. veljače 2022. naslovljeno „Tranzicijski put za turizam” i njezino izvješće o pregledu stanja za 2023. i 2024.,

– uzimajući u obzir izvješće Komisije od 21. rujna 2022. naslovljeno „Neuravnotežen rast turizma na razini odredišta – temeljni uzroci, učinci, postojeća rješenja i dobre prakse: završno izvješće”,

– uzimajući u obzir izvješće Komisije od 11. lipnja 2020. naslovljeno „Izvješće o plavom gospodarstvu EU-a za 2020.”,

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 7. lipnja 2022. o otocima EU-a i kohezijskoj politici: trenutačno stanje i budući izazovi[8],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. prosinca 2022. o provedbi Nove europske agende za kulturu i Strategije EU-a za međunarodne kulturne odnose[9],

---

6 SL C 331, 18.9.2018., str. 125.
7 SL C 56 E, 26.2.2013., str. 41.
8 SL C 493, 27.12.2022., str. 48.
9 SL C 177, 17.5.2023., str. 78.

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 25. ožujka 2021. o strategiji EU-a za održivi turizam[10],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 19. lipnja 2020. o prometu i turizmu od 2020. nadalje[11],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 24. listopada 2019. o negativnom učinku stečaja Thomasa Cooka na turizam EU-a[12],

– uzimajući u obzir svoju rezoluciju od 14. studenoga 2018. o višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027. – stajalište Parlamenta u cilju postizanja dogovora[13],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 29. listopada 2015. o novim izazovima i konceptima za poticanje turizma u Europi[14],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. rujna 2015. naslovljenu „Ususret cjelovitom pristupu kulturnoj baštini u Europi”[15],

– uzimajući u obzir svoje rezolucije od 25. listopada 2011. o mobilnosti i uključivanju osoba s invaliditetom i Europskoj strategiji za osobe s invaliditetom 2010. – 2020.[16] te 18. lipnja 2020. o Europskoj strategiji za osobe s invaliditetom nakon 2020.[17],

– uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 1. prosinca 2022. o Europskom programu za turizam 2030.,

– uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 27. svibnja 2021. pod naslovom „Turizam u Europi za sljedeće desetljeće: održiv, otporan, digitalan, globalan i socijalan”,

– uzimajući u obzir nacrt mišljenja Europskog odbora regija od 10. prosinca 2025. naslovljen „Prema održivom i otpornom turizmu u Europskoj uniji: Strategija za uravnoteženo i prilagodljivo upravljanje”[18],

– uzimajući u obzir samoinicijativno mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora od 27. veljače 2025. naslovljeno „Turizam u EU-u:

---

10 SL C 494, 8.12.2021., str. 106.
11 SL C 362, 8.9.2021., str. 55.
12 SL C 202, 28.5.2021., str. 73.
13 SL C 363, 28.10.2020., str. 179.
14 SL C 355, 20.10.2017., str. 71.
15 SL C 316, 22.9.2017., str. 88.
16 SL C 131 E, 8.5.2013., str. 9.
17 SL C 362, 8.9.2021., str. 8.
18 SL C, C/2026/761, 24.2.2026., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/761/oj.

održivost kao pokretač dugoročne konkurentnosti sektora”[19],

– uzimajući u obzir Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom,

– uzimajući u obzir EU-ov popis pokazatelja za turizam,

– uzimajući u obzir statistički okvir za mjerenje održivosti turizma,

– uzimajući u obzir europski stup socijalnih prava[20],

– uzimajući u obzir Deklaraciju iz Palme od 31. listopada 2023. naslovljenu „Put prema socijalnoj održivosti turizma u EU-u”, koju su potpisali ministri turizma država članica EU-a,

– uzimajući u obzir Europsku deklaraciju o biciklističkom prometu od 3. travnja 2024.[21],

– uzimajući u obzir izvješće UN-a o turizmu od 18. rujna 2018. naslovljeno „Overtourism? Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions” (Prekomjerni turizam? Razumijevanje rasta urbanog turizma i upravljanje njime koje nadilazi percepcije”14a

– uzimajući u obzir priručnike UNESCO-a o resursima svjetske baštine, uključujući izdanje iz 2002. naslovljeno „Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers” (Upravljanje turizmom na lokalitetima svjetske baštine: praktični priručnik za upravitelje lokaliteta svjetske baštine) te povezane smjernice o upravljanju ponašanjem posjetitelja,

– uzimajući u obzir Globalni etički kodeks za turizam[22],

– uzimajući u obzir izvješće Enrica Lette od 17. travnja 2024. naslovljeno „Više od tržišta”,

– uzimajući u obzir izvješće Marija Draghija od 9. rujna 2024. naslovljeno „The future of European competitiveness” (Budućnost europske konkurentnosti),

– uzimajući u obzir studiju koju je zatražio Odbor za promet i turizam 15. listopada 2018. naslovljenu „Overtourism: impact and possible policy responses” (Prekomjerni turizam: učinak i mogući politički

---

19 SL C, C/2025/2014, 30.4.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2014/oj.

20 SL C 428, 13.12.2017., str. 10.

21 SL C, C/2024/2377, 3.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2377/oj.

22 Svjetska turistička organizacija, „Global Code of Ethics for Responsible Tourism - Roadmap for Responsible and Sustainable Tourism Development” („Globalni etički kodeks odgovornog turizma – plan za razvoj odgovornog i održivog turizma”), 1. listopada 1999.

odgovori),

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za promet i turizam (A10-0078/2026),

A. budući da turizam izravno čini oko 5 % BDP-a EU-a i predstavlja važan socioekonomski sektor u smislu dodane vrijednosti, zapošljavanja i regionalne kohezije, sa snažnim multiplikacijskim učincima u različitim sektorima; budući da, nakon što se u obzir uzmu neizravni učinci i učinci prelijevanja, ukupni doprinos sektora iznosi oko 10 % BDP-a EU-a; budući da u nekim zemljama i regijama turizam predstavlja mnogo veći postotak zaposlenosti i BDP-a, što doprinosi regionalnom razvoju i smanjenju nejednakosti; budući da 90 % turističkog sektora EU-a čine mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), uključujući obiteljska poduzeća koja su posebno osjetljiva na krize; budući da turistička industrija EU-a obuhvaća oko 2,3 milijuna MSP-ova i zapošljava oko 12,3 milijuna ljudi; budući da je Europa i dalje globalni predvodnik u turizmu i vodeće globalno turističko odredište unatoč prevladavajućim gospodarskim i geopolitičkim poteškoćama[23], pri čemu se predviđa da će taj sektor, nakon snažnog zamaha početkom 2025., imati udio u BDP-u EU-a od 10,5 %[24];

B. budući da se gospodarska vrijednost turizma sve više dovodi u pitanje socijalnim, kulturnim i ekološkim troškovima, uključujući pritiske na tržište stambenih nekretnina, više životne troškove za stanovnike, fragmentaciju životnih prostora, neodrživu upotrebu resursa i sve veći pritisak na osnovnu infrastrukturu; budući da su desetljeća rasta usmjerenog na opseg, zajedno s regulatornim i upravljačkim nedostacima, dovela do neuravnoteženog turizma; budući da takva dinamika zahtijeva bolje upravljanje te pametno, održivo i lokalno prilagođeno upravljanje potražnjom; budući da turizam sam po sebi nije problem i da nadilaženje fobije od turizma zahtijeva usvajanje holističke strategije kojom se gospodarski rast usklađuje sa socijalnom dobrobiti, zaštitom okoliša, očuvanjem kulturne baštine i dugoročnom teritorijalnom otpornošću;

C. budući da turistički ekosustav obuhvaća mnoge industrije, uključujući promet, putne agencije i organizatore turističkih putovanja, usluge podrške, smještaja i posluživanja hrane, kreativnu umjetnost i zabavu, sport i zabavne aktivnosti, te da je ključno

---

23 Europska komisija za turizam, „European travel maintains momentum in early 2025 despite rising global uncertainty” („Europska putovanja održavaju zamah početkom 2025. unatoč sve većoj globalnoj nesigurnosti”), 7. svibnja 2025.

24 Svjetsko vijeće za putovanja i turizam, (Travel and Tourism to Create 4.5MN New Jobs across the EU by 2035” („Putovanje i turizam radi stvaranja 4,5 milijuna novih radnih mjesta diljem EU-a do 2035.”), 9. travnja 2025.

omogućiti njihov dosljedan razvoj i otpornost;

D. budući da sve veći troškovi najma smještaja diljem EU-a produbljuju stambenu nesigurnost i socijalnu isključenost; budući da je situacija posebno ozbiljna u turistički intenzivnim područjima, u kojima nedostatak cjenovno pristupačnog stanovanja otežava dolazak i zadržavanje sezonskih i stalnih turističkih radnika i ključnih stručnjaka u javnom sektoru; budući da kratkoročni najam sve više utječe na cjenovnu pristupačnost stanovanja, funkcioniranje lokalnih zajednica, konkurentnost MSP-ova u turističkom ekosustavu i jednake uvjete na jedinstvenom tržištu; budući da rješenja za kratkoročno iznajmljivanje moraju biti prilagođena svakoj konkretnoj situaciji, pri čemu se mjere moraju poduzimati prvenstveno na lokalnoj razini;

E. budući da je koncept održivog turizma ključan za poticanje konkurentnosti sektora, zaštitu europske kulturne i prirodne baštine, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, te uravnoteženje potreba posjetitelja i lokalnih zajednica; budući da se održivost temelji na trima međuovisnim stupovima, gospodarskom, socijalnom i okolišnom te da se nijedan od njih ne može promatrati u izolaciji;

F. budući da socijalna održivost u turizmu uključuje pravednu raspodjelu gospodarskih koristi, među ostalim diversifikacijom i desezonalizacijom turističkih tokova, kao i poštovanjem prava, potreba i dobrobiti stanovnika, očuvanjem kulturne baštine i kohezijom zajednice te osiguravanjem kvalitetnih radnih mjesta s pravednim uvjetima zapošljavanja; budući da sezonalnost turizma i dalje doprinosi gospodarskoj nestabilnosti, manjku radne snage i pritisku na lokalne zajednice; budući da bi razvoj socijalno održivog turizma trebao ojačati lokalne zajednice, a ne ih staviti pod neprimjeren pritisak;

G. budući da se EU u potpunosti obvezao izvršiti Program UN-a za održivi razvoj do 2030. i njegovih 17 ciljeva održivog razvoja koje su Ujedinjeni narodi usvojili u rujnu 2015.; budući da Eurostat prati napredak EU-a u postizanju ciljeva održivog razvoja na temelju skupa od 102 pokazatelja; budući da turizam može izravno doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja;

H. budući da klimatske promjene sve više utječu na turizam i da je u skladu s time ključno prilagoditi turističke aktivnosti, planove, proizvode i objekte; budući da je razina održivosti i otpornosti turizma na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i dalje neujednačena te da države članice, lokalni akteri i u dionici iz privatnog sektora i dalje usvajaju održive prakse na isključivo dobrovoljnoj osnovi;

I. budući da je turizam imao ulogu u oblikovanju teritorijalne dinamike u mnogim regijama EU-a; budući da su regionalni pristupi

organizaciji i razvoju te aktivnosti doveli do različitih konfiguracija koje utječu na njihove putanje rasta i dobrobiti; budući da udaljene, najudaljenije, ruralne, periferne, rijetko naseljene i otočne regije te određena obalna područja imaju jedinstvene i raznolike značajke, uključujući osjetljivost okoliša, geografsku izolaciju, isključenost i ovisnost o vanjskim resursima, što zahtijeva političke pristupe prilagođene njihovim posebnim okolnostima;

J. budući da je prometna povezanost ključna za putovanja i turizam jer povezuje ljude s mjestima, kulturama i iskustvima; budući da, međutim, trenutačni obrasci putovanja i turizma predstavljaju znatne izazove s obzirom na to da 80 % putnika posjećuje samo 10 % svjetskih odredišta[25]; budući da bi promicanje ruralnog turizma i turizma u unutrašnjosti s pomoću prilagođenih strategija moglo ublažiti prekomjerni pritisak na prenapučena obalna odredišta u nekoliko država članica; budući da su mnoga periferna, ruralna, udaljena područja te najudaljenije i otočne regije i dalje nedovoljno pokrivene zbog svoje geografske izoliranosti, ograničene infrastrukture, smanjenog broja usluga prijevoza u razdobljima izvan najveće potražnje te visokih troškova i vremena putovanja potrebnih za dolazak do njih; budući da su trajna geografska ograničenja i ograničenja povezanosti najudaljenijih regija EU-a dovela do strukturne ovisnosti o zračnom i pomorskom prometu i izloženosti tržišnoj koncentraciji, što sve izravno utječe na razvoj održivog turizma; budući da je učinkovita logistika prijevoza tereta ključni pokretač turističkih usluga u perifernim odredištima;

K. budući da promet čini najveći udio ugljičnog otiska sektora turizma; budući da se održivi turizam ne može postići bez održive mobilnosti, uključujući multimodalnu diversifikaciju, uzimajući u obzir fizička i zemljopisna ograničenja Europe koja utječu na dostupnost i izbor odgovarajućih i održivih mogućnosti prijevoza; budući da, unatoč tome što željeznica čini samo oko 10 % današnjih putovanja, daleko iza cestovnog prometa (64 %) i zračnog prijevoza (17 %), nedavna istraživanja upućuju na to da je 82 % Europljana spremno odabrati zelenije načine putovanja[26]; budući da trajekti pružaju osnovne usluge prijevoza od javnog interesa kojima se osigurava cjenovno pristupačna, redovita i cjelogodišnja povezanost, posebno za otoke i u udaljene regije;

L. budući da porast specijaliziranog turizma (gastronomskog, vinskog,

---

25 Greenwood G., How connectivity is shaping the future of global tourism (Kako povezivost oblikuje budućnost globalnog turizma), World Travel Market Global Hub, 14. siječnja 2025., https://hub.wtm.com/blog/connectivity-shaping-future-global-tourism/.

26 Europska komisija: Glavna uprava za komunikaciju, „Flash Eurobarometer 499: Attitudes of Europeans towards tourism (Istraživanje Eurobarometra Flash 499: Stavovi Europljana prema turizmu)”, 6. prosinca 2021.

pivskog, nautičkog, kulturnog, vjerskog, medicinskog, wellness, sportskog, biciklističkog, ronilačkog, poljoprivrednoig, srebrnog, eko, regenerativnog, itd.) stvara nove mogućnosti za rubne, ruralne i najudaljenije regije da predstave svoje jedinstvene krajolike i baštinu s pomoću lokaliziranih i tematskih razvojnih strategija; budući da rast specijaliziranog turizma podrazumijeva ulaganje u potrebnu infrastrukturu; budući da ti rastući turistički trendovi mogu ojačati održivost sektora produljenjem putovanja izvan vrhunca sezone, raspršenjem protoka posjetitelja i poboljšanjem zaštite prirodne i kulturne baštine te stvaranjem dodatnih prihoda u udaljenim, rijetko naseljenim i otočnim regijama;

M. budući da otprilike 25 % Europljana živi s invaliditetom ili sa smanjenom pokretljivošću; budući da se prema podacima Eurostata predviđa da će udio stanovništva EU-a u dobi od 60 godina i više, koji trenutačno iznosi 21 %, do 2030. porasti na 30 %; budući da poduzimanje namjenskih mjera ulaganjem u turizam koji je dostupan i prilagođen starijim osobama predstavlja veliku priliku za konkurentnost, poboljšanje kvalitete i cjelogodišnju potražnju;

N. budući da je cilj pametnog turizma jačanje upravljanja odredištima, povećanje zadovoljstva posjetitelja i pružanje trajne vrijednosti lokalnim zajednicama[27]; budući da pametni turizam ovisi o dostupnosti, analizi i učinkovitom korištenju podataka; budući da je podatkovni ekosustav EU-a i dalje rascjepkan; budući da je cilj inicijative za europski podatkovni prostor za turizam prevladati tu rascjepkanost i posljedičnu tržišnu koncentraciju izgradnjom sigurne, međusobno povezane platforme za razmjenu podataka kako bi se poduprla održivost i otpornost tog sektora, u skladu s tranzicijskim putem za turizam;

O. budući da, neovisno o portalu znanja o popisu pokazatelja za turizam i platformi EU-a za turizam, EU još uvijek nema učinkovit i dovoljno ambiciozan usklađeni okvir za procjenu utjecaja turizma, uključujući ugljični otisak, kao i opću održivost i otpornost u svim državama članicama;

P. budući da zbirni pokazatelji uspješnosti koji se temelje na BDP-u ne obuhvaćaju u potpunosti stvarne socijalne, teritorijalne i ekološke učinke turizma; budući da bi se turizam trebao ocjenjivati izvan okvira rasta opsega i s pomoću pokazatelja održivosti kao što su socijalna kohezija, dugoročna teritorijalna održivost i okolišni integritet, pri čemu bi se ograničenja odredišta, ograničenja za posjetitelje i planiranje infrastrukture trebala određivati na temelju teritorijalnih kapaciteta i zaštite biološke raznolikosti, čime bi se uspjeh preusmjerio na razvojne modele koji se temelje na

---

27 EU guide on data for tourism destinations.Smart Tourism Destinations, July 2022. (Vodič EU-a o podacima za turistička odredišta. Pametna turistička odredišta, srpanj 2022.)

vrijednostima;

Q. budući da ograničena razmjena podataka i izolirane operacije u ključnim prometnim sektorima negativno utječu na multimodalne kapacitete i predstavljaju prepreku za neometana multimodalna putovanja diljem EU-a[28], pri čemu postoje velike prepreke prilikom rezervacije takvih putovanja;

R. budući da je turistički sektor radno intenzivan i stvara oko 5 % ukupnog broja radnih mjesta u EU-u, ali se suočava sa znatnim izazovima, uključujući stopu privremenog zapošljavanja od 21 %; budući da je taj sektor važan izvor otvaranja novih radnih mjesta, posebno za mlade, žene i radnike migrante koji imaju poteškoća pri ulasku na tržište rada; budući da se turizam oslanja na kvalificiranu i predanu radnu snagu koja osigurava kvalitetnu uslugu i autentična iskustva posjetitelja; budući da povećanje kvalitete radnih mjesta pravednom plaćom, stabilnim zapošljavanjem i poboljšanim radnim uvjetima može poboljšati zapošljavanje i zadržavanje radnika, čime se podupire prelazak sektora na održiv razvoj s visokom dodanom vrijednošću, uz istodobno rješavanje problema nedostatka radne snage i socijalne održivosti;

S. budući da su regionalna gospodarstva koja ovise o turizmu izložena šokovima potražnje i nestabilnosti radne snage, zbog čega su gospodarska diversifikacija i reindustrijalizacija ključne za stabilnost i dugoročni razvoj; budući da prekomjerno oslanjanje na sezonski turizam može regije zarobiti u razvojnom modelu kojim se ograničavaju rast produktivnosti, inovacije i pojava sektora s većom dodanom vrijednošću;

T. budući da među malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi) u turizmu, zapanjujućih 92 % ima poteškoća sa zapošljavanjem kvalificiranog osoblja[29]; budući da je zbog nedostatka vještina u tom sektoru, izazova koji je nastao prije pandemije bolesti COVID-19 i koji je i dalje prisutan unatoč visokim stopama nezaposlenosti diljem EU-a, potreban brz poticaj za prekvalifikaciju i usavršavanje kako bi se izgradile vještine orijentirane na budućnost te zelene, digitalne, upravljačke, socijalne i kulturne kompetencije kojima se osnažuje

---

28 Europska organizacija za zaštitu potrošača, „Mind the gap – Making the multimodal journey the easy journey”, 22. ožujka 2023.

29 Europska komisija: Glavna uprava za mobilnost i promet, Jobs and skills in tourism (Radna mjesta i vještine u turizmu).

otpornost u turizmu[30], koje su ključne za njegovu konkurentnost[31]; budući da su potrebne ciljane mjere, uključujući održiva javna i privatna ulaganja, zajedno s instrumentima financiranja EU-a dostupnima MSP-ovima, kako bi se poboljšale vještine i osiguralo da turistički sektor ostane privlačan i konkurentan poslodavac;

U. budući da žene čine više od polovine radne snage EU-a u turizmu, ali su i dalje daleko nedovoljno zastupljene na vodećim položajima i položajima na kojima se donose odluke te su prekomjerno zastupljene na slabije plaćenim, neformalnim ili nesigurnim radnim mjestima, pri čemu im često nedostaje odgovarajuća sigurnost radnih mjesta i socijalna zaštita; budući da takve nejednakosti ugrožavaju ekonomsko osnaživanje žena i ograničavaju konkurentnost turističkog sektora, čime se ističe potreba za uključivanjem snažne dimenzije rodne ravnopravnosti u predstojeću strategiju EU-a za održivi turizam;

V. budući da čak i u digitalnom dobu turizam napreduje na temelju ljudske povezanosti; budući da su meke vještine ključne za uključiv turizam, ali su i dalje podcijenjene, nedovoljno ih se obučava i nedovoljno su plaćene, te da to podcjenjivanje izravno utječe na kvalitetu posjetiteljskog iskustva i dobrobit lokalnih zajednica;

W. budući da su kultura, baština i identitet stupovi europskog održivog i odgovornog turističkog proizvoda, pri čemu volonteri i lokalne zajednice imaju ključnu ulogu u očuvanju i promicanju žive baštine svake države članice, uključujući održive kulturne tradicije i lokalne jezike; budući da zaštita, očuvanje i promicanje kulturne baštine mogu potaknuti međukulturne odnose, pomirenje i kulturni suživot; budući da zaštita kulturne baštine zahtijeva proaktivno upravljanje tokovima posjetitelja, zaštitu osjetljivih lokacija i uključivanje lokalnih zajednica u proces donošenja odluka;

X. budući da digitalne inovacije, uključujući interaktivne alate za mapiranje, imerzivne tehnologije, proširenu stvarnost, digitalne platforme koje se temelje na potrebama zajednice i „figitalna” iskustva mogu poboljšati pristup lokalnoj baštini, poduprijeti MSP-ove i omogućiti posjetiteljima da dublje proniknu u autentične kulturne ekosustave, uključujući pivarske tradicije i lokalno obrtništvo;

Y. budući da se agroturizmom i inicijativama „od polja do stola” i „od

---

30 HOTREC Hospitality Europe, Labour shortages in the hospitality sector: forward-thinking and practices sharing (Nestašica radne snage u ugostiteljskom sektoru: promišljanje o budućnosti i razmjena praksi), rujan 2022.

31 Silva, S. i dr., „The Value of Skills for a Sustainable Tourism and Hospitality Industry” (Vrijednost vještina za održivi turizam i ugostiteljsku industriju), Tourism Hospitality, br. 6, st. 1., 23. siječnja 2025.

sadnje do konzumacije” stvaraju istinski lanci vrijednosti, a ne jednostavni lanci opskrbe, čime se posjetiteljima nudi neusporedivo autentično iskustvo uz istodobno jačanje ruralnih gospodarstava, podupiranje lokalnih proizvođača i promicanje upravljanja okolišem; budući da se takve inicijative sve više prepoznaju kao stup kvalitetnog i održivog razvoja turizma diljem EU-a;

Z. budući da je industrija europskih izložbi i poslovnih događanja, koja je prepoznata kao globalni predvodnik, ključan segment turističke industrije i važan gospodarski pokretač koji podupire radna mjesta, regionalni razvoj, ulaganja u infrastrukturu i međusektorski rast;

AA. budući da se znak za okoliš EU-a, koji je jedan od nekoliko standarda održivosti, trenutačno primjenjuje samo na smještaj u europskom turizmu, a ne na cijeli lanac vrijednosti u turističkim odredištima, te da je, unatoč sve većem prihvaćanju u turističkim smještajnim objektima, njegov ukupni učinak na tržište i dalje ograničen; budući da certificiranje mora biti popraćeno provedivim obvezama, transparentnošću u lancima opskrbe i praćenjem utjecaja na okoliš kako bi se izbjegao manipulativni zeleni marketing;

AB. budući da je, unatoč donošenju Direktive o plastici za jednokratnu uporabu[32], znatan udio plastičnog otpada iz turističkog i ugostiteljskog sektora i dalje izvan njezina regulatornog područja primjene;

AC. budući da bi turistička industrija EU-a trebala prijeći na model kružnog gospodarstva, čime bi se poboljšala učinkovitost resursa u područjima poput gospodarenja otpadom, vodom, hranom, mobilnošću i energijom; budući da ta tranzicija zahtijeva usvajanje odgovornih praksi proizvodnje i potrošnje, uključujući korištenje lokalnih proizvoda u ugostiteljskom sektoru, smanjenje tokova otpada, ponovnu uporabu resursa i zaštitu lokalnih ekosustava; budući da su alati za planiranje, praćenje i upravljanje koji se temelje na podacima ključni za potporu tom prelasku i poboljšanje dugoročne održivosti i otpornosti turističkih odredišta;

AD. budući da prepoznavanje turizma kao jednog od 14 europskih strateških industrijskih ekosustava[33] naglašava potrebu da se on

---

32 Direktiva (EU) 2019/904 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš (SL L 155, 12.6.2019., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj).

33 Komunikacija Komisije od 5. svibnja 2021. naslovljena „Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020.:izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe” (COM(2021)0350).

odmakne od pretpostavki o njegovoj inherentnoj otpornosti[34] prema sveobuhvatnoj europskoj strategiji koja se temelji na snažnoj koordinaciji politika i odražava međusektorsku prirodu tog sektora, kao i ciljano i učinkovito financiranje;

AE. budući da je Komisija najavila objavu prve strategije EU-a za održivi turizam, što predstavlja važnu priliku za uspostavu usklađenog održivog okvira za taj sektor usmjerenog na budućnost; budući da bi cilj te inicijative trebao biti osiguravanje usklađenosti budućeg rasta sa širim klimatskim i socijalnim ciljevima EU-a, uz istodobno suzdržavanje od stvaranja nerazmjernih administrativnih ili financijskih opterećenja za MSP-ove; budući da je snažan europski turistički brend strateška prednost koja može ojačati konkurentsku prednost Europe promicanjem održivih, visokokvalitetnih ponuda bogatih iskustvima uz istodobno podupiranje upravljanja raspršenošću i sezonalnošću;

AF. budući da je ključno ponovno potvrditi da turizam predstavlja važan i strateški gospodarski sektor koji njeguje europski identitet i budući da ga ne bi trebalo smatrati marginalnom komponentom gospodarstva; budući da međusektorska priroda sektora turizma zahtijeva snažnu političku i administrativnu koordinaciju; budući da bi posebna glavna uprava za održivi turizam koja će raspolagati odgovarajućim resursima mogla jamčiti integrirani institucionalni pristup, poboljšati upravljanje postojećim programima financiranja i riješiti problem rascjepkanog europskog upravljanja u tom sektoru;

AG. budući da je ciljano financiranje EU-a, uključujući pilot-projekte i pripremna djelovanja kao i potporu u okviru programa kao što su Program jedinstvenog tržišta, Kreativna Europa, Interreg, program Digitalna Europa i Obzor Europa, ključno za omogućavanje lokalnim vlastima, MSP-ovima i kulturnim akterima da testiraju inovativne modele u kulturnom turizmu, razviju digitalne alate, ojačaju tematske mreže i prošire uspješne inicijative u druge regije; budući da je Parlament dosljedno pozivao na uključivanje namjenske proračunske linije za turizam u opći proračun EU-a; budući da predstojeći pregovori o višegodišnjem financijskom okviru (VFO) za razdoblje 2028. – 2034. predstavljaju pravodobnu priliku za osiguravanje namjenskog, dugoročnog i stabilnog financiranja za turizam; budući da će novi zakonodavni prijedlozi o VFO-u za razdoblje 2028. – 2034. imati ključnu ulogu u podupiranju čiste tranzicije, digitalne transformacije, razvoja vještina, održivosti i opće konkurentnosti turističkog ekosustava u svim regijama Unije;

Od izolacije do mogućnosti: bolja povezanost kao katalizator rasta

---

[34] Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj, Building strong and resilient tourism destinations (Izgradnja snažnih i otpornih turističkih odredišta), Turistički dokumenti OECD-a, 2025/03, OECD Publishing, Pariz, 2025., str. 6. – 8.

održivog regionalnog turizma

1. potvrđuje da je povezivost preduvjet za slobodu kretanja sadržanu u Ugovorima; naglašava da je snažna povezanost ključna za uravnoteženje turizma i proširenje njegovih koristi na nedovoljno pokrivena područja, smanjenje pritiska na prekomjerno posjećene žarišne točke i podupiranje revitalizacije lokalnih gospodarstava; poziva Komisiju i države članice da prepoznaju dostupnu, cjenovno pristupačnu i pouzdanu povezivost kao ključnu uslugu na kojoj se temelji sloboda kretanja, jer sloboda kretanja podrazumijeva i financijsku predispoziciju za kretanje; zalaže se za uspostavu jasnih, mjerljivih i redovito ažuriranih referentnih vrijednosti za procjenu pristupačnosti, cjenovne pristupačnosti i kvalitete održivih mogućnosti putovanja, uključujući napredak prema uključivoj mobilnosti bez prepreka za osobe s invaliditetom i osobe sa smanjenom pokretljivošću te za udaljene, najudaljenije, ruralne, periferne, rijetko naseljene i otočne regije, s posebnim naglaskom na malim otocima; ističe da su takve referentne vrijednosti ključne za osiguravanje cjelogodišnje povezivosti, podupiranje lokalnih zajednica i MSP-ova te zaštitu dugoročne otpornosti regija ovisnih o turizmu; nadalje, naglašava važnost referentnih vrijednosti u pružanju potpore Komisiji i državama članicama u davanju prednosti infrastrukturnim ulaganjima relevantnima za turizam usmjerenima na jačanje teritorijalne kohezije, raspodjelu turističkih tokova i smanjenje pritiska na prenapučene žarišne točke;

2. skreće pozornost na nerazmjeran utjecaj glavnih prijevoznika i digitalnih platformi na usmjeravanje tržišnih trendova, čime se utječe na odabir potrošača, a odredišta i ugostiteljska poduzeća izlaže strukturnim rizicima; poziva Komisiju da provede studiju u kojoj će se ispitati ovisnost sektora turizma o dominantnim akterima s velikom tržišnom snagom u prometnom i turističkom sektoru, uključujući ugostiteljstvo, te kojom će se procijeniti prijetnje povezivosti, pravednom određivanju cijena, pravednim uvjetima za sve poslovne korisnike, kontinuitetu usluga i dugoročnoj otpornosti odredišta, s posebnim naglaskom na strukturnim rizicima u ruralnim, udaljenim i otočnim regijama; nadalje, poziva Komisiju da u okviru studije ocijeni mjere za rješavanje tržišne koncentracije i nerazumne personalizacije cijena, jačanje transparentnosti, poštenog tržišnog natjecanja i zaštite potrošača te povećanje konkurentnosti MSP-ova i lokalnih subjekata, među ostalim, prema potrebi, odgovarajućim pravnim, regulatornim i financijskim mjerama;

3. smatra da su učinkovite prometne veze temelj održivog, konkurentnog i otpornog turističkog sektora EU-a, čime se smanjuje pritisak na žarišna odredišta koja posluju u skladu ili van svog kapaciteta, te istodobno otvaraju pristup i preusmjeravaju tokove posjetitelja prema manje poznatim, novim odredištima i omogućuju pravedniju raspodjelu ekonomskih koristi; poziva na poboljšanje povezivosti i pristupačnosti, posebno u udaljenim i nedovoljno

pokrivenim regijama EU-a, uključujući otoke, kako bi se kroz održiva putovanja promicao uključiv rast, potaknula desezonalizacija i podržao regionalni razvoj;

4. istodobno primjećuje da se mnoga nova odredišta, od najudaljenijih područja do ruralnih središta, planinskih zajednica i otočnih regija, suočavaju s jedinstvenim izazovima u pogledu povezivosti te naglašava da se u strategiji EU-a za održivi turizam moraju utvrditi prilagođeni mehanizmi potpore koji odražavaju njihove specifične profile i ranjivosti, posebno kako bi se ojačale zračne, morske i kopnene veze koje omogućuju njihovu povezanost; ustraje u tome da svako širenje povezivosti bude popraćeno kvalitetnom infrastrukturom i pouzdanim uslugama, čime bi se odredištima omogućilo da upravljaju novim ili diversificiranim turističkim tokovima bez narušavanja dostupnosti ili cjenovne pristupačnosti za stanovnike, posebno u prethodno navedenim ranjivim regijama;

5. poziva na istraživanje potencijala za šire uvođenje obveza pružanja javnih usluga, uključujući multimodalne konfiguracije i prekogranične noćne vlakove, koji će služiti stanovnicima i posjetiteljima, posebno u udaljenim i najudaljenijim regijama, obalnim područjima i otocima, naglašavajući važnost njihove uloge u jačanju teritorijalne i socijalne kohezije;

6. ističe središnju ulogu dovršene osnovne, proširene osnovne i sveobuhvatne transeuropske prometne mreže (TEN-T), dopunjene nizom održivih mogućnosti prometnih usluga, u postizanju uravnoteženije teritorijalne distribucije turizma unutar EU-a, među ostalim promicanjem izvansezonske potražnje; naglašava da je davanje prednosti prekograničnim projektima u okviru Instrumenta za povezivanje Europe (CEF) bilo ključno za postizanje napretka u mreži TEN-T te poziva na snažan proračun CEF-a u okviru sljedećeg VFO-a kako bi se podržao održiv, pristupačan i međusobno povezan europski prometni sustav, koji je jednako ključan za turizam u svim regijama EU-a;

7. pozdravlja mogućnosti koje su predstavljene u zakonodavnim prijedlozima VFO-a za razdoblje 2028. – 2034. za jačanje potpore EU-a održivom, konkurentnom i otpornom turizmu; posebno ističe odredbe predložene uredbe o nacionalnim i regionalnim partnerskim planovima[35], kojima se održive turističke usluge prepoznaju kao konkretan cilj i otvaraju putovi za ulaganja u digitalnu transformaciju, pristupe kružnog gospodarstva, održivu mobilnost, usavršavanje vještina i radne snage, diversifikaciju turizma,

---

35 Komisijin Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća od 16. srpnja 2025. o uspostavi Europskog fonda za ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, poljoprivredu i ruralni razvoj, ribarstvo i pomorstvo, prosperitet i sigurnost za razdoblje 2028. – 2034. i izmjeni Uredbe (EU) 2023/955 i Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 (COM(2025)0565).

prilagodbu klimatskim promjenama i destinacijski menadžment; potvrđuje da se predloženom uredbom o osnivanju Europskog fonda za konkurentnost[36] stvaraju izgledi za potporu održivom turizmu s pomoću mjera za čistu tranziciju, dekarbonizaciju industrije i konkurentnost MSP-ova; međutim, prima na znanje da novi prijedlog VFO-a ponovno ne uključuje program EU-a i zasebnu proračunsku liniju za održivi turizam, napominjući da dostupnost sredstava EU-a za razvoj sekundarnih i kapilarnih prometnih mreža, koje su potrebne za potporu održivom razvoju turističkog sektora, diversifikaciju turističkih tokova i potporu pristupačnosti udaljenih, perifernih, najudaljenijih i otočnih regija, ostaje nejasna; ustraje u tome da se u sljedećem VFO-u ne bi trebao marginalizirati znatan broj regija niti smanjiti financiranje projekata integriranih u globalnu mrežu kako bi se izbjegle teritorijalne razlike i očuvala socijalna i teritorijalna kohezija EU-a; zabrinut je zbog toga što se najudaljenije regije suočavaju sa smanjenim sufinanciranjem unatoč njihovoj velikoj udaljenosti od kontinenta i posljedičnoj potrebi za sigurnom povezivošću i održivim ulaganjima; nadalje, ponavlja da su otoci i najudaljenije regije EU-a, koji se suočavaju s većim pritiskom konkurencije iz regija izvan EU-a, ključni za regionalno turističko gospodarstvo EU-a te da bi im trebalo dodijeliti dostatna sredstva iz Instrumenta za povezivanje Europe i drugih izvora kako bi se poboljšala infrastruktura za povezivost, privukli posjetitelji i osiguralo da njihov rast postane sve održiviji i da ostanu konkurentni;

8. ponovno potvrđuje da bi namjensko financiranje EU-a za održivi turizam moglo donijeti znatnu dobit jačanjem otpornosti sektora, unapređenjem njegove zelene i digitalne tranzicije u skladu s prioritetima politika EU-a i poticanjem održivog, uravnoteženog i uključivog rasta, kao i dugoročne konkurentnosti u svim europskim odredištima, uključujući jaču teritorijalnu i socijalnu koheziju u perifernim, najudaljenijim i otočnim regijama; naglašava da je uspostava takve proračunske linije ključna za osiguravanje učinkovite provedbe predstojeće strategije EU-a za održivi turizam; u međuvremenu poziva na ažuriranje i reviziju vodiča o financijskim sredstvima EU-a za turizam u kontekstu sljedećeg VFO-a;

9. poziva na to da se u strategiji EU-a za održivi turizam, paralelno uz sljedeći VFO, prednost da jasnim mehanizmima financiranja za potporu prelasku na modele održivog turizma u regijama pogođenima sezonalnošću, klimatskim promjenama, demografskim pritiskom, trajnim ili intenzivnim pritiskom posjetitelja, smanjenom privlačnošću, visokom sektorskom specijalizacijom i degradacijom imovine te u malim, srednjim i novim odredištima s velikim smještajnim potencijalom; naglašava da bi takvo financiranje trebalo podržati pilot-projekte, izgradnju kapaciteta i strukturnu preobrazbu, pri čemu bi se prednost dala održivoj infrastrukturi, čistoj povezivosti, teritorijalnoj diversifikaciji te programima

36 COM(2025)0555).

osposobljavanja kojima se jačaju lokalni talenti i pomaže radnicima da se prilagode novim vještinama i potrebama tržišta;

10. poziva Komisiju i države članice da ulože sve napore kako bi se održiva turistička mobilnost integrirala u prometnu politiku EU-a, uz ulaganje u veze na posljednjem kilometru, uključujući javni prijevoz i aktivnu mobilnost, te održiva i cjenovno pristupačna rješenja za gradsku mobilnost u korist posjetitelja i stanovnika; poziva Komisiju da pruži ciljanu potporu upotrebi vozila s niskim i nultim emisijama u turizmu, primjerice poticajima za najam električnih vozila i infrastrukturu za punjenje, posebno u otočnim, ruralnim, planinskim i najudaljenijim regijama, kako bi se potaknula održiva mobilnost i smanjio ekološki otisak posjetitelja; poziva Komisiju da pojača promicanje postojeće Platforme EU-a za turizam, olakšavajući razmjenu uspješnih modela upravljanja posjetiteljima i najboljih praksi među odredištima;

11. podsjeća da tempo te tranzicije ovisi o odgovarajućoj infrastrukturi za punjenje na razini odredišta, uključujući rješenja za brzo punjenje koja mogu zadovoljiti poslovne i operativne potrebe te potrebe prijevoza putnika, naglašavajući da je ciljana financijska potpora EU-a, utemeljena na jasnim referentnim vrijednostima, ključna za povećanje izvora energije s nultom stopom emisija u cijelom turističkom ekosustavu i osiguravanje da se dekarbonizacijom mobilnosti podupiru klimatski ciljevi i održivo upravljanje odredištima; nadalje naglašava da je potrebno osigurati odgovarajuću logističku infrastrukturu i intermodalne veze kako bi se poduprli turistički lanci opskrbe i lokalni gospodarski ekosustavi;

12. poziva na veću financijsku potporu EU-a za jačanje usluga javnog prijevoza kako bi one postale multimodalnije, pristupačnije, pouzdanije, fleksibilnije i prilagođenije teritorijalnim okolnostima, posebno u otočnim i udaljenim područjima; naglašava da takve usluge trebale omogućiti odgovarajući pristup za stanovnike, istovremeno jačajući povezanost zajednice, socijalnu uključenost i dostupnost turističkih odredišta; predlaže da, ako se postojeće mjere pokažu nedostatnima za rješavanje trajnih strukturnih nedostataka, Komisija predloži druge alate za kompenzaciju strukturnih nedostataka s kojima se suočavaju građani i poduzeća u perifernim, otočnim, otočnim i najudaljenijim regijama te za osiguravanje pravednog pristupa i očuvanje dugoročne održivosti i kohezije tih regija;

13. prepoznaje biciklistički turizam kao strateški europski sektor, kako je navedeno u Europskoj deklaraciji o biciklizmu, u kojem EU ima vodeći globalni položaj; naglašava važnost inicijativa kao što je EuroVelo, europska mreža biciklističkih ruta na velike udaljenosti, za unapređenje turizma usmjerenog na putovanja; poziva na poticaje i ulaganja za jačanje tih inicijativa, čime bi se povećale njihove znatne gospodarske koristi u svim regijama, uključujući ruralna, periferna i

prekogranična područja; naglašava da se takvim inicijativama potiču mogućnosti održive mobilnosti, jačaju lokalne zajednice i MSP-ovi te jača socijalna i geografska uključenost; poziva Komisiju i države članice da nastave podupirati razvoj i širenje europskih biciklističkih turističkih ruta na velike udaljenosti, nadogradnju biciklističke infrastrukture i poboljšanje sigurnosti na cestama za bicikliste, među ostalim namjenskim instrumentima financiranja i bliskom suradnjom s regionalnim i lokalnim vlastima;

14. ističe ključnu ulogu pomorskih veza u otočnim, obalnim i perifernim regijama, u kojima one predstavljaju ključne usluge i za stanovnike i za turiste; naglašava važnost obveza pružanja javnih usluga, modernih flota i pametnog utvrđivanja voznog i plovnog reda kojima se potrebe za lokalnom mobilnošću uravnotežuju s turističkim tokovima te se doprinosi smanjenju sezonskih pritisaka; poziva EU da nastavi podupirati mogućnosti održivog prijevoza, kao što su trajekti koji upotrebljavaju ugljično neutralna goriva i baterije te električni i hibridni trajekti s tehnologijama opskrbe električnom energijom s kopna, dopunjene mjerama za unapređenje hibridnih električnih zrakoplova, pri čemu prednost imaju otoci te najudaljenija i periferna područja, podložno dokazanoj tehnološkoj i gospodarskoj održivosti te popraćene razmjernim mjerama za operatore i područja koji se u velikoj mjeri oslanjaju na zračne i morske veze;

15. poziva Komisiju da poduzme daljnje korake na temelju Studije o prednostima i nedostacima mogućeg uzajamnog priznavanja dozvola za plovidbu za brodare rekreacijskih plovila predlaganjem regulatorne mjere kojom se olakšava mobilnost otprilike 48 milijuna europskih nautičara i podupire održivi razvoj nautičkog turizma i plavog gospodarstva;

16. naglašava da turizam unutarnjim plovnim putovima i aktivnosti na obali, kao što su vožnja biciklom, pješačenje, gastronomija i kulturne atrakcije, posjetiteljima omogućuju otkrivanje lokalne baštine i krajobraza na ekološki prihvatljiv način; stoga poziva na veća ulaganja u europske rijeke i kanale kako bi se zaštitila biološka raznolikost i ojačala otpornost vodnog sustava te ističe njihov znatan potencijal za održivi turizam i uravnoteženiju raspodjelu turističkih tokova po regijama;

17. uviđa da je željeznica temelj održivog turizma i održiva alternativa vrstama prijevoza s većim onečišćenjem; poziva na povećanje ulaganja u cjelokupnu željezničku infrastrukturu EU-a, posebno u prekogranične dionice i dionice koje su ključne za međunarodnu povezanost, uz pojačanu potporu sekundarnim i kapilarnim mrežama, kako bi se osigurala pristupačnost udaljenih i perifernih regija; podsjeća da se željeznice mogu razvijati na otocima kao održiv način prijevoza i kao način osiguravanja multimodalne povezanosti, podupirući i prekogranične projekte i željezničke inicijative u otočnim regijama;

18. ponovno potvrđuje da intermodalnost mora postati strateški prioritet, promičući izravne veze između zračnih luka, željezničkih kolodvora i luka, te istodobno prepoznajući da su željeznička povezanost i intermodalni terminali jednako važni za isporuku robe i usluga kojima se podupiru i turistička odredišta; osim toga, poziva na pojednostavnjenje izdavanja željezničkih karata kako bi se poboljšala fleksibilnost putovanja i privlačnost željezničkog sektora, zajedno s brzim uvođenjem neometanog integriranog sustava izdavanja karata koji obuhvaća željezničke, zračne i pomorske usluge, jasnije informacije za putnike i jednostavnije načine prekograničnog rezerviranja;

19. pozdravlja viziju mreže željeznica velikih brzina za promicanje učinkovitih željezničkih veza između europskih gradova kao alternative kratkim letovima, uz istodobno širenje turizma na periferne regije izvan tradicionalnih žarišnih točaka; napominje, međutim, da je i dalje potrebno riješiti razne tehničke prepreke, na primjer one koje se odnose na razlikovanja određenih nacionalnih/regionalnih širina kolosijeka i europske standardne širine kolosijeka; nadalje, smatra da su noćni vlakovi ključna prednost za diversifikaciju turizma, omogućavanje razvoja nedovoljno pokrivenih turističkih odredišta i promicanje održivijih vrsta turizma, kao što su ruralni, kulturni i ekološki turizam;

20. podsjeća na sve veću važnost željezničkog turizma u povijesnim vlakovima i vlakovima koji se smatraju baštinom kao inovativnog načina za promicanje održivih putovanja i obogaćivanje kulturnih iskustava na lokalnoj i regionalnoj razini, uz istodobnu zaštitu kulturne i prirodne baštine; ističe da obnova i prenamjena iskorištenih ili nedovoljno iskorištenih tradicionalnih željezničkih pruga i željezničkih vozila usmjerenih na turizam mogu doprinijeti obnovi turističkih odredišta, očuvanju prirodnih krajolika i lokalnog okruženja te stvaranju novih turističkih mogućnosti kojima se poboljšavaju iskustva posjetitelja uz istodobno podupiranje zaštite i održivog razvoja lokalnih i regionalnih područja; poziva na to da se financijska sredstva EU-a stave na raspolaganje za obnovu, transformaciju i modernizaciju željezničkih vozila i prometne infrastrukture, uključujući željeznice, ceste i biciklističke staze, koji služe turističkim odredištima, u cilju podupiranja povijesnih, kulturnih i održivih ruta;

21. priznaje da i promet i turizam snažno utječu na energetske potrebe turističkih odredišta EU-a; poziva na uključivanje turizma i svih vrsta prijevoza – željezničkog, cestovnog, pomorskog i zračnog – u buduće energetske politike i mjere EU-a za potporu destinacijama u njihovoj održivoj tranziciji i za rješavanje njihovih specifičnih infrastrukturnih potreba; poziva Komisiju da pojača potporu energetskoj infrastrukturi turističkog sektora te poziva države članice da energetske potrebe sektora uključe u svoje nacionalne energetske i klimatske planove;

22. pozdravlja plan ulaganja u održivi promet (STIP) i očekuje da će se njime potaknuti ulaganja u održiva goriva za zračni i vodni promet, uključujući postojeću flotu rekreacijskih brodova, sektore u kojima je teško smanjiti emisije; potiče Komisiju i države članice da osiguraju da se na putu prema nultoj neto stopi emisija, posebno prijelazom na održiva goriva, izbjegavaju skriveni troškovi, prekomjerna birokracija ili nepravedne dodatne naknade za zrakoplovne prijevoznike kojima se povećavaju cijene karata za turiste, stanovnike i MSP-ove, te nametanje nerazmjernih operativnih troškova ili infrastrukturnog opterećenja najudaljenijim regijama, otocima i udaljenim područjima; upozorava na to da se uvode nove fiskalne mjere, kao što je porez na gorivo, koje bi mogle ugroziti povezivost, cjenovnu pristupačnost i konkurentnost turističkog sektora;

23. ističe činjenicu da bi porezi za ekološki turizam (ekoporezi) mogli dovesti do konkretnih rezultata za lokalne zajednice financiranjem projekata kojima se podupiru stanovnici i okoliš; napominje da su brojni gradovi i regije već uveli takve ekološke poreze s pozitivnim rezultatima, koje bi trebalo analizirati i eventualno upotrijebiti kao primjere najbolje prakse; poziva Komisiju da te primjere uključi u svoju predstojeću strategiju održivog turizma, koja bi državama članicama i regijama ponudila dodatne smjernice za potporu ulaganjima u održivi turizam, čime bi se doprinijelo uravnoteženom teritorijalnom razvoju i zajedničkom blagostanju;

24. prepoznaje industriju brodova za kružna putovanja kao važan europski sektor koji podupire industriju gradnje i remonta brodova u kojima je EU i dalje globalni predvodnik, istodobno priznajući izazove u pogledu održivosti koji su uočeni u nekim odredištima; poziva na programe poticaja i ulaganja kojima se povećava dostupnost upotrebe električne energije s kopna i boravaka u lukama preko noći ili na dulje vrijeme, posebno u velikim lukama za kružna putovanja; potiče kontinuirani dijalog sa sektorom kako bi se osiguralo da pristajanja u luke i boravci u lukama na dulje vrijeme pridonose stvaranju lokalne vrijednosti, održivoj mobilnosti i smanjenju zagušenja; naglašava potrebu za poticanjem održivog upravljanja aktivnostima brodova za kružna putovanja i prometom kako bi se osiguralo da gospodarske koristi budu uravnotežene s ekološkim integritetom odredišta i većom društvenom dobrobiti lokalnih zajednica;

25. u tom kontekstu smatra da bi pri boljem upravljanju odredištima trebalo uzeti u obzir sve dolaske plovila u luku; nadalje naglašava potrebu za uravnoteženom i proporcionalnom raspodjelom planiranih dolazaka putem sustava raspodjele vezova kako bi se smanjio pritisak na odredišta tijekom najprometnijih dana i maksimalno povećale lokalne gospodarske koristi uz istodobno smanjenje utjecaja na okoliš odredišta; nadalje ističe potrebu za razvojem metodologije za izračun kapaciteta odredišta koja primaju posjetitelje s brodova za kružna putovanja; u tom kontekstu naglašava ključnu ulogu organizacija za

upravljanje odredištima, zajedno s lokalnim vlastima i dionicima, u upravljanju tokovima posjetitelja i jamčenju da turizam kružnih putovanja doprinosi održivom lokalnom razvoju; preporučuje da Komisija prikupi primjere dobre prakse koji će poslužiti kao modeli za druge sektore diljem EU-a, nadovezujući se na inicijative kao što je njezino izvješće iz 2023. naslovljeno „Dobre prakse za održivi turizam kružnih putovanja”, kako bi se unaprijedila održivost i konkurentnost turizma;

26. naglašava potrebu za snažnim i provedivim pravima putnika u svim vrstama prijevoza, uključujući složena multimodalna putovanja, kako bi se zadržala konkurentska prednost Europe u globalnom turizmu, istovremeno podržavajući inovacije, konkurentnost i ulaganja u prometni sektor; prima na znanje sve veća očekivanja putnika u pogledu pouzdanosti, transparentnosti i zaštite tijekom poremećaja i kašnjenja, posebno kada putovanja uključuju različite vrste prijevoza ili različite prijevoznike; u tom kontekstu naglašava potrebu za razvojem europske strategije za učinkovit turistički prijevoz, kojom se smanjuje vrijeme čekanja, dvostruki postupci i administrativne prepreke, a istovremeno promiče interoperabilnost karata i putnih dokumenata te učinkovitost graničnih kontrola; naglašava iznimnu važnost snažnih prava putnika s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću, prije svega za jačanje uključivosti i socijalne jednakosti, ali i za jačanje položaja Europe kao pružatelja pristupačnih, visokokvalitetnih turističkih i prometnih usluga, čime se dodatno jača konkurentnost europskog turizma;

Osnaživanje europskih odredišta kako bi se unaprijedila lokalna izvrsnost

27. upozorava da neuravnoteženi turizam može opteretiti odredišta, naštetiti lokalnim zajednicama i stanovnicima te narušiti privlačnost Europe u pogledu okoliša i kulture; naglašava, s druge strane, da turizam, kada se dobro planira, ima golemu vrijednost i potencijal za stvaranje uključivih koristi, jačanje socijalne kohezije, očuvanje kulturne baštine i otvaranje visokokvalitetnih radnih mjesta; ponavlja da turizam, kao sastavni dio industrijske strategije EU-a, zahtijeva učinkovito upravljanje, uključujući na razini odredišta, i koordinirane mjere politike kako bi se strateški raspodijelila potražnja između etabliranih i novih odredišta; stoga poziva Komisiju i države članice da poduzmu mjere, primjerice promicanjem izvansezonske potražnje; poziva države članice da potiču diversifikaciju i promicanje manje posjećenih odredišta i aktivnosti te naglašava da bi te napore trebalo poduprijeti inicijativama za planiranje i podizanje razine osviještenosti koje se temelje na podacima kako bi Europa zadržala svoj status vodećeg globalnog odredišta;

28. uvjeren je da su za otpornost sektora u suočavanju s različitim izazovima potrebni jasna strategija, dobro definirani ciljevi te participativno oblikovanje politika i zakonodavstvo koji se temelje na

dokazima; u tom kontekstu pozdravlja odluku Komisije da razvije prvu strategiju EU-a za održivi turizam i prepoznaje njezin potencijal da državama članicama, regijama i dionicima iz sektora pruži sveobuhvatan okvir za oblikovanje održivijeg, inovativnijeg, uravnoteženijeg i uključivijeg turističkog modela; smatra da bi se strategijom trebala redefinirati uloga turizma koja ne uključuje samo njegov neposredni gospodarski učinak, u kojoj se prepoznaj njegov doprinos zajedničkom blagostanju, socijalnoj koheziji i uravnoteženom regionalnom razvoju; poziva, usporedno s tom strategijom, na provedbeni plan kojim se procjenjuju potrebe i različite razine povezanosti svake turističke regije i odredišta, pri čemu se prednost daje turističkoj infrastrukturi u osjetljivim turističkim odredištima; naglašava da bi taj plan trebalo poduprijeti odgovarajućim programom financiranja, jasnim vremenskim rasporedom i snažnim postupkom evaluacije kako bi se osigurala dosljedna i pravedna tranzicija za Europu;

29. naglašava da su za uspjeh u sve konkurentnijem globalnom okruženju u pogledu putovanja Europi potrebni snažnija koordinacija i ulaganja na razini EU-a kako bi povećala svoju međunarodnu vidljivost; poziva na razvoj usklađenog okvira „Destinacija Europa” u okviru strategije EU-a za održivi turizam kojim se dopunjuju nacionalne i regionalne strategije, jača globalna privlačnost i stvara dosljedan dojam o visokoj kvaliteti Europe te se istodobno slavi lokalna izvrsnost i podupire tranzicija Europe prema tome da do 2030. postane primjer globalne destinacije;

30. poziva na uspostavu posebne glavne uprave za održivi turizam u okviru Komisije;

31. naglašava da se međusektorska priroda sektora mora na odgovarajući način odražavati u svim relevantnim politikama EU-a te da je potrebno uskladiti zakonodavstva o prometu, okolišu, regionalnom i ruralnom razvoju, digitalizaciji, konkurentnosti, zapošljavanju, obrazovanju i pristupu cjenovno pristupačnom stanovanju i pri tom konzultirati stručna znanja iz svih tih područja;

32. ističe važnost strukturiranih modela višerazinskog upravljanja koji sustavno uključuju lokalne i regionalne vlasti, organizacije za upravljanje odredištima i privatne dionike te tako jamče dosljednost i uključivost turističkih strategija; naglašava stratešku prednost organizacija za upravljanje odredištima u iskorištavanju njihove lokalne prisutnosti kako bi se proširio njihov doseg i izgradila partnerstva sa svim relevantnim dionicima u turističkom ekosustavu, uključujući MSP-ove; ističe činjenicu da mnoga mala i ruralna odredišta nemaju administrativne i analitičke kapacitete za osmišljavanje i provedbu strategija održivog turizma te bi mogla imati koristi od ciljane potpore EU-a za jačanje svojih kapaciteta za upravljanje odredištima; nadalje, poziva države članice da ojačaju ulogu organizacija za upravljanje odredištima uz pomoć financijske

potpore, tehničkih kapaciteta, koordinacije njihovih aktivnosti i usavršavanja radnika koji su potrebni za učinkovito umjeravanje upravljanja odredištima;

33. ističe da bi strukturirane modele višerazinskog upravljanja turizmom trebalo ojačati razvojem i redovitim ažuriranjem planova upravljanja odredištima, koje koordiniraju organizacije za upravljanje odredištima u suradnji s regionalnim i lokalnim javnim tijelima, dionicima i stanovnicima u turizmu, osiguravajući usklađene i uključive pristupe i omogućujući organizacijama za upravljanje odredištima da koordiniraju i oglašavaju raznolike lokalne turističke proizvode; naglašava da bi se planovi upravljanja odredištima trebali temeljiti na jasnim pokazateljima održivosti i, prema potrebi, na procjenama kapaciteta, osiguravajući planiranje utemeljeno na dokazima i dugoročnu konkurentnost;

34. primjećuje da usvajanje šire regionalne perspektive o turizmu može poboljšati usklađenost prometnog i turističkog planiranja, smanjiti rascjepkanost politika i promicati veću jednakost, integraciju i suradnju među područjima s različitim razinama turističkog intenziteta; ističe ključnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u oblikovanju strategija održivog turizma, razvoju tematskih kulturnih ruta, promicanju lokalnog identiteta, zaštiti kulturne i nematerijalne baštine te podupiranju turističkih inicijativa pod vodstvom zajednice; istodobno naglašava važnost integracije turizma s regionalnim strategijama za reindustrijalizaciju i pametnu specijalizaciju kako turizam mogao poduprijeti i nadopuniti raznoliku proizvodnu osnovu, a ne je zamijeniti;

35. ističe posebnu ranjivost turistički intenzivnih odredišta, u kojima otuđenje stanovnika, preopterećena infrastruktura, sve veći učinci na okoliš i prijetnje lokalnoj kulturi i baštini postaju sve izraženiji; potiče povećanje vidljivosti manje posjećenih regija i razvoj regionalnih turističkih središta utemeljenih na baštini, gastronomiji, prirodi i lokalnim kulturnim aktivnostima kako bi se poboljšala lokalna izvrsnost i promicao model održivog rasta koji nadilazi zasićenu ponudu koja uključuje samo sunce i plažu; nadalje, potiče Komisiju i države članice da financiraju inicijative usmjerene na revitalizaciju povijesnih sela i promicanje tradicionalnih lokalnih proizvoda, uključujući razvoj zelenih putova i drugih prirodnih staza te uvođenje oznake za izvanredno ruralno i prirodno turističko okruženje, slično oznaci „plave zastave” za plaže;

36. napominje da putovanja na kratke udaljenosti, s niskom razinom emisija i bez emisija povećavaju regionalnu koheziju jer održavaju lokalnu vrijednost i jačaju turizam u kopnenim i poljoprivrednim područjima koji vode mala i srednja poduzeća i koji je usmjeren na zajednicu; ističe doprinos lokalnog turizma smanjenju pritiska na prenapučena odredišta i održavanju cjelogodišnje gospodarske aktivnosti, stabilnosti radne snage i demografske otpornosti u rijetko

naseljenim regijama; naglašava potrebu za jačanjem kratkih turističkih tokova koji povezuju posjetitelje s mikroproizvođačima, kao što su mikropivovare, mali proizvođači vina, obrtnici i kulturne udruge; u tom pogledu potiče stvaranje tematskih lokalnih mreža i njihovo priznavanje na razini EU-a radi promicanja lokalne i regionalne baštine i jačanja kulturnog i regenerativnog turizma; skreće pozornost na ulogu interaktivnih digitalnih alata i tematskih digitalnih platformi, tematskih interaktivnih karata i kalendara događanja pri povećanju vidljivosti i predstavljanju lokalne izvrsnosti;

37. ističe pozitivnu ulogu kohezijskih i razvojnih fondova za turizam, kulturu i poljoprivredno-prehrambena ulaganja; napominje da bi regijama koje se koriste tim sredstvima trebalo pomoći u usvajanju turističkih metodologija koje uključuju planiranje i provedbu; poziva na jaču potporu EU-a za agroturizam te inicijativu „od polja do stola” kojima se stvaraju istinski lanci vrijednosti i autentična turistička iskustva; naglašava da ti modeli jačaju ruralna gospodarstva, podupiru lokalne proizvođače, diversificiraju turističku ponudu te doprinose održivom i visokokvalitetnom turizmu diljem EU-a;

38. prepoznaje potencijal sporta, aktivnog turizma i turističkih aktivnosti na otvorenom za doprinos regionalnom razvoju, promicanje zdravog načina života i ublažavanje sezonske naravi turizma te poziva na sustavniju integraciju sportske infrastrukture u turističke okvire; istodobno ističe mogućnosti koje nudi zdravstveni, termalni i medicinski turizam, posebno u sve starijim društvima, te poziva na razvoj standarda kvalitete i prekograničnu suradnju u tom rastućem sektoru; u tom kontekstu naglašava potrebu za podizanjem razine osviještenosti o uključenosti i pristupačnosti u turizmu, za poboljšanjem raspona i vidljivosti pristupačnih usluga te za razvojem turističkih ponuda od kojih će koristi imati i stanovnici i posjetitelji, posebno starije osobe i osobe s invaliditetom;

39. ponavlja da ugostiteljski sektor čini središnji stup europskog turističkog ekosustava i kulturne strukture, koji se temelji na bliskim vezama s lokalnim MSP-ovima, kulturnim institucijama i regionalnim tržištima rada, te ističe ključnu ulogu europskih restorana, kafića i barova, uglavnom mikropoduzeća i obiteljskih poduzeća, u otvaranju radnih mjesta na svim razinama vještina i očuvanju lokalnog identiteta i kulturne baštine; poziva na donošenje politika kojima se ugostiteljska poduzeća podupiru pri pružanju visokokvalitetnih iskustava za goste, jačanju kulturne dinamičnosti, poboljšanju kvalitete radnih mjesta u tom sektoru i stvaranju održive i dugoročne vrijednosti za europska odredišta;

40. pozdravlja Uredbu o kratkoročnom iznajmljivanju smještaja[37], koja se primjenjuje u svim državama članicama od 20. svibnja 2026., kao pozitivan korak prema učinkovitijem upravljanju odredištima; međutim, izražava zabrinutost zbog nereguliranog rasta kratkoročnog najma i njegova utjecaja na stanovanje, posebno na cjenovnu pristupačnost za lokalno stanovništvo i kritične radnike, na socijalnu koheziju, uključujući premještanje stanovnika i zajednica iz njihova dugogodišnjeg mjesta u lokalnom životu i upravljanju, te na urbane i osnovne usluge, što izravno utječe na živote lokalnog stanovništva; podsjeća da se u presudi Suda Europske unije u spojenim predmetima C-724/18 i C-727/18[38] navodi da se reguliranje kratkoročnog iznajmljivanja smještaja na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini može opravdati legitimnim javnim interesom, pod uvjetom da su donesene mjere nužne, primjerene i razmjerne; stoga poziva Komisiju da brzo predloži zakonodavstvo za uspostavu usklađenog i održivog okvira EU-a za kratkoročno iznajmljivanje smještaja utemeljenog na podacima, kojim bi se definirali standardi za pružanje usluga i jasne kategorije iznajmljivača te kojim bi se državama članicama, uključujući regionalne i lokalne vlasti, omogućilo da primijene razmjerne mjere utemeljene na dokazima kao što su ograničavanje broja noćenja, sustavi odobravanja, kompenzacija i zoniranje, podsjećajući da stambena politika ostaje prvenstveno u nadležnosti država članica;

41. ponavlja da turizam treba smatrati strateškom prilikom koja se temelji na održivom suživotu posjetitelja i stanovnika; smatra da kratkoročno iznajmljivanje smještaja, koje se temelji na izvornoj pretpostavci da postoji osobna veza između iznajmljivača i gosta, može potaknuti lokalno sudjelovanje u turizmu i omogućiti autentičnija iskustva; napominje da korištenje domova u turizmu može obiteljima osigurati dodatne prihode i pomoći u financiranju energetski učinkovitih obnova; međutim, napominje da se ono što je započelo kao model ekonomije suradnje sve više razvija u komercijaliziranu industriju u kojoj danas uvelike dominiraju komercijalni iznajmljivači koji upravljaju velikim brojem nekretnina i koji često nemaju iste obveze kao tradicionalni pružatelji usluga smještaja; poziva na jasno razlikovanje komercijalnog i nekomercijalnog kratkoročnog iznajmljivanja smještaja; naglašava da bi sve regulatorne mjere trebale ostati razmjerne, prilagođene lokalnim kontekstima te poštovati lokalna turistička gospodarstva i

---

37 Uredba (EU) 2024/1028 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o prikupljanju i razmjeni podataka o uslugama kratkoročnog iznajmljivanja smještaja i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724 (SL L, 2024/1028, 29.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1028/oj).

38 Presuda Velikog vijeća Suda Europske od 22. rujna 2020., *Cali Apartments SCI i HX* / *Procureur général près la cour d'appel de Paris, Ville de Paris*, spojeni predmeti C-724/18 i C-727/18, ECLI:EU:C:2020:743.

zajednice, a državama članicama, regijama i lokalnim vlastima omogućiti fleksibilnost u osmišljavanju i provedbi mjera prilagođenih njihovim specifičnim lokalnim okolnostima i tržištima stambenih nekretnina;

42. ističe potrebu za snažnim provedbenim mehanizmima kako bi se osiguralo da se na digitalnim platformama navode samo usklađene aktivnosti kratkoročnog iznajmljivanja smještaja s obzirom na središnju ulogu platformi na tržištu kratkoročnog iznajmljivanja smještaja te da bi se nezakoniti kratkoročni najam koji su utvrdila nadležna tijela trebao odmah ukloniti; nadalje ističe da su jasne obveze dužne pažnje za platforme ključne, uključujući provjeru registracijskih brojeva, uz potporu ojačanih kontrolnih mehanizama za sprečavanje prijevarnih ili nevažećih registracija te učinkovitih mehanizama obavješćivanja i djelovanja te uklanjanja kako bi se osiguralo brzo uklanjanje nevažećih ponuda kratkoročnog iznajmljivanja smještaja; naglašava da bi se novim zakonodavnim okvirom također trebali osigurati čvrsti mehanizmi za potporu provedbi nacionalnih ili lokalnih pravila usmjerenih na upravljanje ponudom kratkoročnog najma i usklađenosti s njima, uključujući učinkovitu provedbu gornjih granica broja noćenja ili drugih mjera kao što su zahtjevi za ublažavanje buke;

43. u tom kontekstu ističe da u turističkim odredištima s određenim strukturnim i geografskim ograničenjima, kao što su otoci, najudaljenije regije i određena obalna područja, tržišni pritisci povezani s turizmom, zajedno s nedovoljnim priuštivim i javnim stanovanjem, pogoršavaju stambenu krizu; poziva na donošenje mjera kohezijske politike prilagođenih tim konkretnim uvjetima, u skladu s člancima 174. i 349. Ugovora o funkcioniranju Europske unije;

44. prima na znanje trenutačna ograničenja znaka za okoliš EU-a; uviđa potrebu za jedinstvenim pristupom označivanju održivosti u europskom turističkom sektoru, čime bi se omogućilo stvaranje jedinstvenog transparentnog okvira kojim se potiče održivi razvoj, uzajamno učenje i izgradnja kapaciteta, njeguje povjerenje potrošača i povećava konkurentnost, učinkovitost i globalna vidljivost europskih turističkih poduzeća i odredišta, čime se Europa postavlja kao mjerilo održivog turizma u cijelome svijetu; naglašava da usklađivanje ne znači upotrebu jedinstvene potvrde, već upotrebu zajedničke metodologije za preispitivanje i uspostavu jasnih standarda ili kriterija; ističe važnost akreditiranog i neovisnog certificiranja koje provodi treća strana kako bi se osiguralo da su tvrdnje o održivosti potkrijepljene, u skladu s regulatornim okvirom EU-a, uključujući

Direktivu o jačanju položaja potrošača[39]; snažno poziva na proširenje pokrivenosti na dodatne segmente turističkog vrijednosnog lanca, uključujući poduzeća za kružna putovanja, organizatore putovanja, usluge sastanaka, poticaja, konferencija i izložbi, atrakcije, usluge hrane i pića, odredišta i turizam prilagođen zajednici koji uključuje lokalno stanovništvo, kako bi se podržala održiva tranzicija zasnovana na temeljitim procjenama učinka i konzultacijama s dionicima; istodobno naglašava da bi oznaka održivosti na razini EU-a trebala ostati dobrovoljna, razmjerna, troškovno učinkovita, jednostavna za primjenu za MSP-ove i poduprta osposobljavanjem i financijskim poticajima kako bi se spriječilo nepotrebno administrativno opterećenje za mala turistička poduzeća;

45. poziva Komisiju i države članice da podupru prelazak turizma na model kružnog gospodarstva promicanjem mjera kojima se poboljšava učinkovitost upravljanja vodama, energijom i otpadom, ograničava prekomjerna potrošnja, sprečava degradacija staništa, štiti biološka raznolikost i smanjuje ekološki otisak turističkih aktivnosti na odredištima, na temelju donošenja odluka koje se temelji na podacima; istodobno poziva Komisiju da pojača potporu inovacijama kako bi se smanjilo rasipanje hrane i kako bi se to odrazilo u relevantnim programima; nadalje poziva na promicanje kratkih lanaca opskrbe u ugostiteljstvu olakšavanjem pristupa tržištu za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća, uključujući mala poljoprivredna gospodarstva i obrtnici;

46. uviđa da turistički sektor poduzima znatne korake za smanjenje svojeg ekološkog otiska, uključujući postupno ukidanje upotrebe boca za vodu za jednokratnu uporabu, poboljšanje energetski učinkovite rasvjete i sustava za uštedu vode, produljenje životnog vijeka namještaja popravkom i ponovnom uporabom te smanjenje rasipanja hrane, s čvrstim zakonodavnim okvirom predviđenim nedavnim propisima EU-a, kao što su Direktiva o plastici za jednokratnu uporabu i Uredba o ambalaži i ambalažnom otpadu[40], koje su još u postupku provedbe; poziva Komisiju da provede studiju kako bi se utvrdili i ocijenili nedostaci u Direktivi o plastici za jednokratnu uporabu u odnosu na turizam i ugostiteljstvo i da predloži mjere za otklanjanje tih nedostataka, među ostalim pružanjem provedbene potpore i poticaja industriji kako bi se, kad god je to moguće, ubrzalo postupno ukidanje plastike za jednokratnu

---

39 Direktiva (EU) 2024/825 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2024. o izmjeni direktiva 2005/29/EZ i 2011/83/EU u pogledu jačanja položaja potrošača u zelenoj tranziciji boljom zaštitom od nepoštenih praksi i boljim informiranjem (SL L, 2024/825, 6.3.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/825/oj).

40 Uredba (EU) 2025/40 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. prosinca 2024. o ambalaži i ambalažnom otpadu, izmjeni Uredbe (EU) 2019/1020 i Direktive (EU) 2019/904 te stavljanju izvan snage Direktive 94/62/EZ (SL L, 2025/40, 22.1.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj).

upotrebu u turističkom i ugostiteljskom sektoru EU-a, na temelju realističnog vremenskog okvir za tu tranziciju te uz potporu procjene učinka, znanstvenih podataka i savjetovanja s dionicima, osiguravajući da se malim subjektima ne nameću nerazmjerni troškovi;

47. poziva Komisiju i države članice da prijeđu s reaktivnog na proaktivno upravljanje razvojem turizma koje bi se temeljilo na poboljšanoj razmjeni podataka te da prikupljaju, analiziraju i upotrebljavaju podatke za upravljanje odredištima i izvješćivanje o održivosti, naglašavajući da bi taj prelazak pomogao u jamčenju održivog turizma visoke kvalitete; ističe da koordinirana razmjena podataka na svim razinama omogućuje praćenje u stvarnom vremenu i inteligentno predviđanje, čime se odredišta osnažuju kako bi upravljala protokom posjetitelja na kulturnim i prirodnim znamenitostima, kako bi se spriječila prenapučenost, upravljalo resursima, poduprli napori oko smanjenja sezonalnosti i prilagodilo promjenama na fleksibilan način; ističe činjenicu da bi brz razvoj generativne umjetne inteligencije mogao nagraditi velike i tehnološki sofisticirane aktere na turističkom tržištu, pogoršati postojeće nejednakosti i zapostaviti mnoga odredišta i MSP-ove ako potpora i izgradnja kapaciteta ne održe korak; u tom kontekstu poziva Komisiju da osigura ciljano financiranje i smjernice o financijskim instrumentima za MSP-ove kako bi se potaknuli podaci, digitalizacija i prihvaćanje umjetne inteligencije u turističkom sektoru;

48. poziva na sustavan pristup turizmu kojim bi se fragmentirana tržišna logika ili logika koja se temelji na proizvodima zamijenila integriranim modelima upravljanja; podupire stvaranje sveobuhvatnih parametara koji, među ostalim, obuhvaćaju otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, uvjete zapošljavanja, dobrobit lokalne zajednice, učinkovitost resursa, degradaciju okoliša i emisije ugljika, na temelju globalno prihvatljivih metodologija izračuna, kako bi se promicalo transparentno oblikovanje politika, usmjeravala odgovorna ulaganja i omogućila usporedivost podataka među odredištima; pozdravlja razvoj globalno priznatog i usklađenog skupa pokazatelja održivog turizma na razini odredišta, napominjući da tu metodologiju testira Centar stručnosti EU-a za potporu upravljanju podacima u pametnim odredištima (D3HUB), kojem doprinosi 40 europskih organizacija za upravljanje odredištima i Europski sustav pokazatelja za turizam (ETIS); ustraje u tome da bi pristup pokazateljima održivog turizma na razini EU-a trebao biti u potpunosti kompatibilan s postojećim okvirima, kao što su statistički okvir za mjerenje održivosti turizma ili metodološki okvir za satelitske račune turizma, čime bi se omogućila učinkovita standardizacija i utvrđivanje referentnih vrijednosti te osigurali pojednostavnjeni postupci izvješćivanja kojima se smanjuju administrativni zahtjevi za turistička poduzeća;

49. naglašava da je višerazinsko upravljanje usmjereno na podatke

ključno za postizanje održivosti i učinkovito rješavanje nepredvidljivih kriza, kao što su pandemije i druge zdravstvene krize, geopolitički šokovi, ekstremne klimatske i prirodne pojave, poremećaji uzrokovani ljudskim djelovanjem ili tehnološki poremećaji i gospodarski padovi, kao i sve veće strukturne krize kao što su demografski pad, depopulacija i manjak stambenih nekretnina; naglašava potrebu da se u alate za pripravnost na krizu ubroje teret i logistika s obzirom na njihovu presudnu važnost za zaštitu kontinuiteta turističkih usluga i lanaca opskrbe; sa zabrinutošću napominje da nesklonost dionika dijeljenju podataka, motivirana suzdržanošću u pogledu tehnologije, suvereniteta podataka, povjerenja, pravnih rizika i troškova, usporava uvođenje zajedničkog europskog podatkovnog prostora za turizam; ističe da su EU-ov pregled turističkih pokazatelja i D3HUB čvrsti primjeri načina na koji objedinjeni uvidi na razini EU-a mogu usmjeravati lokalno djelovanje i održati lance opskrbe u turizmu u vremenima nesigurnosti; ponavlja da ti mehanizmi osiguravaju da organizacije za upravljanje odredištima i mala i srednja poduzeća imaju pojednostavnjen pristup interoperabilnim podacima kako bi se poduprlo donošenje odluka na temelju dokaza, čime se jača i štiti otpornost u svim njihovim lancima vrijednosti; nadalje ističe doprinose centra D3HUB u pomaganju turističkim odredištima da strateški iskoriste podatke, naglašava da je ta inicijativa ključna za jačanje upravljanja temeljenog na podacima i pripremu tog sektora za digitalnu tranziciju te poziva Komisiju da osigura njezin kontinuitet nakon 2026. u skladu sa strateškim ciljevima EU-a;

50. poziva Komisiju i države članice da razviju centraliziranu platformu na temelju provjerljivih podataka za mapiranje velikih događanja diljem EU-a koji mogu izazvati lokalne poremećaje, posebno u ranjivim regijama, te da uspostave namjenski europski mehanizam za upravljanje krizama u turizmu kako bi se ojačala pripravnost, sprečavanje kriza i otpornost pri suočavanju s budućim krizama; nadalje poziva Komisiju da integrira mehanizam s naprednim alatima za pripravnost na krizu i mjerama za brzi odgovor, uključujući sustave ranog upozoravanja, planiranje djelovanja u nepredvidivim situacijama, stratešku prometnu infrastrukturu i koridore te ciljanu potporu putem fleksibilnih postupaka, kako bi se povećala otpornost i sigurnost turizma;

51. primjećuje da tehnologija i ekološka osviještenost potiču prelazak s pasivnog razgledavanja na usmjerena, personalizirana i odgovorna iskustva; ističe potencijal sustava za preporučivanje planova putovanja za poticanje sporog turizma pod vodstvom zajednice, kao što je vožnja biciklom i rekreativno hodanje, koji koristi lokalnim MSP-ovima, zajednicama, lokalnim proizvođačima, uključujući one s oznakama zemljopisnog podrijetla, kao i kulturama i proizvodima; međutim, ustraje u tome da, kako bi se iskoristio taj potencijal, sektor mora integrirati lokalne skupine i građane u turistički vrijednosni lanac zajedno s velikim korporacijama, primjerice uz

potporu stručnjaka u upotrebi digitalnih alata, uspostavu vijeća s više dionika sa savjetodavnim ulogama u pogledu dozvola, kapaciteta, ograničenja i planiranja, te diversifikacijom svoje ponude kako bi se smanjila tržišna i sezonska ovisnost; poziva države članice da promiču obrazovne inicijative u školama i šire kampanje za podizanje razine osviještenosti kako bi se podigla razina osviještenosti o praksama održivog turizma;

Oblikovanje budućnosti turizma uz pomoć vještina i kulturnog angažmana

52. naglašava da je kvalificirana i cijenjena kvalitetna radna snaga okosnica europskog turističkog gospodarstva; napominje da strukturni izazovi, kao što su niske plaće u određenim turističkim sektorima, neformalno zapošljavanje, rad na nepuno radno vrijeme i neprijavljeni rad, sezonalnost, ograničeno osposobljavanje i, ponekad, loši radni uvjeti, i dalje doprinose manjku radne snage i vještina u turizmu, koji je dodatno pogoršan ustrajnom rodnom neravnopravnošću, s obzirom na to da žene čine većinu radne snage u turizmu i dominiraju slabo plaćenim, radno intenzivnim i privremenim zanimanjima; uviđa da je u nekim državama članicama ostvaren napredak u pogledu poboljšanja radnih uvjeta, radnog vremena i naknada, među ostalim zahvaljujući ažuriranim kolektivnim ugovorima nakon pandemije bolesti COVID-19; ipak poziva na daljnji napredak prema tržištu rada u turizmu koje se temelji na kvalitetnim radnim mjestima, pravednim plaćama, pouzdanoj socijalnoj zaštiti i zapošljavanju tijekom cijele godine, među ostalim i izvan sezone; istodobno skreće pozornost na vrijednost plaćenog osposobljavanja tijekom radnog vremena i važnost proširenja takvih prilika na sezonske radnike izvan sezone;

53. ističe sve veću potražnju za prilagodljivom radnom snagom otpornom na krize s digitalnim i zelenim vještinama radi provedbe inovativnih rješenja kojima se gospodarski rast uravnotežuje s upravljanjem okolišem; naglašava da digitalna i zelena tranzicija nude prilike za stvaranje boljih, sigurnijih i otpornijih radnih mjesta u svim turističkim lancima vrijednosti te poziva na potpuno iskorištavanje tih prilika, među ostalim suradnjom s regionalnim i lokalnim vlastima u osmišljanju specijaliziranih programa osposobljavanja za turističke djelatnike;

54. poziva na koordinirani program na razini EU-a za usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage u turizmu, u skladu s paktom za vještine, kako bi se riješio problem nedostatka radne snage, poboljšali radni uvjeti, prevladale prepreke mobilnosti, odgovorilo na promjene u potražnji za vještinama i ojačala dugoročna privlačnost i konkurentnost tog sektora, osigurala trajna vrijednost za europska odredišta i promicao europski način života; predlaže uvođenje iskaznice za vještine u turizmu, koja bi bila osmišljena u bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima i priznata u svim državama

članicama i sektorima industrije turizma, kako bi se dokumentiralo akreditirano osposobljavanje, vještine, kvalifikacije i stručno iskustvo; predlaže da se osposobljavanje provodi i sufinancira u okviru programa EU-a, uključujući Europski socijalni fond plus, Erasmus+, program jedinstvenog tržišta i program Digitalna Europa;

55. ističe da usavršavanje i prekvalifikacija moraju ići ruku pod ruku s vrednovanjem svake uloge, od ljudskih veza, koje su neizostavne za pružanje visokokvalitetnih i kulturno prilagođenih usluga, do fizički zahtjevnih uloga koje održavaju mnoge turističke usluge, osiguravajući da se nijedan od tih aspekata ne izgubi s obzirom na to da se sektor preusmjerava na modele koji se više temelje na digitalizaciji; napominje da su meke vještine i fizički rad i dalje podcijenjeni u gospodarskom i političkom smislu, često bez formalnog priznavanja, osposobljavanja ili naknade usporedivih s onima u tehničkim ili upravljačkim ulogama; poziva na odgovarajuće priznavanje, vrednovanje i nagrađivanje tih vještina i uloga jer je to ključno za povećanje kvalitete radnih mjesta, promicanje rodne ravnopravnosti i osiguravanje potpunog priznavanja i njegovanja ljudske dimenzije turizma u europskom turističkom modelu;

56. potiče snažniju suradnju između turističkih poduzeća, pružatelja obrazovanja i javnih tijela kako bi se zagovarali visokokvalitetni programi osposobljavanja i naukovanja te zadovoljila potražnja za vještinama u budućnosti; ističe važnost ciljanih inicijativa kao što su kurikulumi usklađeni s industrijom, jasni karijerni putovi i programi mentorstva koji povećavaju privlačnost karijera u ugostiteljstvu među mladima i pomažu u izgradnji snažnije i kvalificiranije radne snage u tom sektoru; ustraje u tome da te inicijative moraju dovesti do kvalitetnih ishoda zapošljavanja, uključujući dugoročne ugovore, stvarne prilike za napredovanje u karijeri i povećanje plaća;

57. ističe da je kultura, duboko ukorijenjena u naš način života, ključna za privlačnost europskog turizma te za naš nacionalni i europski identitet; podsjeća da ta kulturna struktura obuhvaća, među mnogim drugim elementima, održive tradicije, arheološku baštinu i lokalne jezike, čije očuvanje odražava istinsko poštovanje regionalnih i nacionalnih identiteta te kontinuitet lokalnih zajednica; pozdravlja napore koje su određene države članice poduzele kako bi vratile kulturna djela i artefakte u njihova mjesta podrijetla; ističe novi strateški okvir Kulturnog kompasa za Europu kao ključni instrument za jačanje kulturne dimenzije politika EU-a; poziva Komisiju da, s obzirom na raznoliku i bogatu turističku ponudu EU-a, poticaje EU-a, kao što su DiscoverEU, europske prijestolnice kulture i oznaka europske baštine, stavi na prvo mjesto u promicanju inicijative Destinacija Europa u okviru nove strategije održivog turizma;

58. pohvaljuje ključnu ulogu profesionalnih kulturnih radnika, lokalnih organizacija i volontera kao čuvara europske kulturne baštine, čiji se rad proteže od održavanja i očuvanja lokacija do javnog angažmana

putem informiranja zajednice i vođenih obilazaka; ističe njihovu ulogu u jačanju prepoznatljivosti i privlačnosti Europe kao globalnog turističkog odredišta; napominje da nesigurni radni uvjeti i neodgovarajuća naknada često ne odražavaju vrijednost njihova doprinosa zaštiti i prijenosu europske kulturne baštine, što bi se moglo dodatno pogoršati povećanjem konkurentskog pritiska usluga koje se temelje na platformama i kojima se snižavaju cijene kulturnih obilazaka i usluga vođenja s pomoću praksi ostavljanja napojnica i naknada za priključenje;

59. u tom kontekstu uviđa iznimnu predanost volontera, koji znatan dio vlastitog vremena, uključujući godišnji odmor, posvećuju podupiranju očuvanja kulture u Europi; poziva Komisiju da u suradnji s državama članicama predloži smjernice za poticanje i omogućivanje pojedincima da se uključe u kulturno volontiranje, među ostalim mjerama potpore kojima se olakšava sudjelovanje i promiče priznavanje kulturnih volontera diljem EU-a; naglašava da se promicanjem kulturnog volontiranja jačaju ciljevi Europske godine vještina i postojeći programi EU-a, kao što je Erasmus+, poticanjem međugeneracijskog učenja, razmjene vještina i dubljeg kulturnog angažmana; naglašava da je dugoročni cilj profesionalizacija te poziva na uspostavu programa za prelazak s hobija na profesiju kojim će se omogućiti osposobljavanje, certificiranje i pravedna naknada i koji će se sufinancirati u okviru programa Erasmus+, Kreativna Europa i Europski socijalni fond plus, kako bi oni koji održavaju naš identitet mogli razviti održive karijere po vlastitom izboru; ističe da bi taj program trebao ostati dobrovoljan, pri čemu kulturni dopust nikada ne bi trebao biti povezan s profesionalnim obvezama; potiče države članice da zagovaraju volontiranje na načine kojima se obogaćuje kulturni život i dopunjuje profesionalno kulturno zapošljavanje, a ne da ga zamjenjuju;

60. naglašava da je važno osigurati da sredstva EU-a budu dostupna za nematerijalnu baštinu u okviru sljedećeg VFO-a kako bi se pružila izravna potpora inicijativama kojima se štite i predstavljaju kulturne tradicije, od pomorskih i nautičkih praksi kao što su jedrenje na lokalne jezike i obrtništvo, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, čime bi se osigurao njihov međugeneracijski prijenos i ojačao angažman zajednice u održivom i odgovornom turizmu; ističe da je važno osigurati pravedno priznanje onima koji ulažu u baštinu i vještine te ističe potrebu za uključivanjem autohtonih turističkih inicijativa i turističkih inicijativa pod vodstvom zajednice kojima se štiti znanje predaka, čuva biološka raznolikost i potiču autentična iskustva kojima se poštuje kultura i kojima se održavaju lokalni životni uvjeti; nadalje poziva na to da se sredstvima EU-a podupru udruženja proizvođača koja rade na tome da dobiju oznaku

zemljopisnog podrijetla iz Uredbe (EU) 2023/2411[41], uvažavajući de je to jedan od glavnih instrumenata jačanja obrtničke baštine regija;

61. naglašava da bi se financiranim projektima trebao promicati prijenos znanja među područjima i sektorima te iskoristiti strateški potencijal turizma kako bi se zaštitila nematerijalna baština i povećale njezine društvene i gospodarske koristi za lokalne zajednice, s ravnomjernijom teritorijalnom distribucijom i poštenijom raspodjelom vrijednosti u cijelom vrijednosnom lancu turizma; nadalje ističe da bi se pri financiranju prednost trebala dati projektima kojima se promiče teritorijalna kohezija, posebno u regijama u kojima je nematerijalna baština najviše ugrožena i u kojima kulturni turizam može potaknuti lokalni razvoj i poduprijeti zadržavanje stanovništva; ističe ulogu javno-privatnih partnerstava u jačanju sposobnosti turističkog sektora za zaštitu, promicanje i unapređenje kulturne baštine te poziva na dublju suradnju između tijela vlasti, industrije i aktera u zajednici kako bi se maksimalno povećali održivi ishodi;

62. poziva na godišnje izvješćivanje Parlamenta o napretku prema održivom turizmu, oslanjajući se na operativno uvođenje pregleda turističkih pokazatelja EU-a i mjerljive pokazatelje koji obuhvaćaju okoliš, povezanost, prikladnost infrastrukture, kvalitetu zapošljavanja i dobrobit lokalne zajednice, kako bi se pružile informacije za odluke o financiranju i buduće reforme;

°

° °

63. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji te vladama i parlamentima država članica.

---

41 Uredba (EU) 2023/2411 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. listopada 2023. o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode i izmjeni uredbi (EU) 2017/1001 i (EU) 2019/1753 (SL L, 2023/2411, 27.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2411/oj).